

JAARVERSLAG
EIS-NEDERLAND
2013

Hoogtepunten 2013

- Presentatie boek Heidebeheer in Radio Kootwijk
- Nieuw logo en naam: EIS kenniscentrum insecten en andere ongewervelden.
- Facebook-pagina
- 1000-soortendag Roerdal
- Themanummers De Levende Natuur en Natuurhistorisch Maandblad
- Nederlandse Faunistische Mededelingen 39, 40 en 41
- Entomologische Tabellen 7: Goudhaantjes
- In de pers: leuke vliegen, mieren, heidebeheer, spinnen, Erik of het klein insectenboek, bestuivers, 18 soorten nieuwe insecten en zebraspringstaart.

Colofon

publicatie	1 juli 2014
samenstelling	Roy Kleukers
m.m.v.	Ed Colijn, Vincent Kalkman, Bram Koese, Annemarie Kroon, André van Loon, Jinze Noordijk, Menno Reemer, John Smit
Foto voorzijde	Natuurfotograaf André den Ouden fotografeerde de blauwvleugelsprinkhaan die op de voorkant te zien is. Later zag hij het minuscule bolvormige, gestreepte diertje bij de poot van de sprinkhaan. Dit bleek een zebraspringstaart <i>Fasciosminthurus quinquefasciatus</i> , een nieuwe soort voor Nederland.
Foto achterzijde	De Coloradokever <i>Leptinotarsa decemlineata</i> is een van de 59 soorten goudhaantjes (Chrysomelinae). Deze groep wordt behandeld in deel 7 van Entomologische Tabellen. Foto Marc Debreuil.
adresgegevens	EIS Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden Postbus 9517 2300 RA Leiden eis@naturalis.nl www.eis-nederland.nl Darwinweg 4, Leiden

INLEIDING

Naast de reguliere werkzaamheden werden voor 2013 de volgende aandachtspunten geformuleerd:

- Meer aandacht voor acquisitie en publiciteit.
- Betere zichtbaarheid organisatie.
- Laatste veldjaar nieuwe sprinkhanenatlas.
- Entomologische Tabellen: een of twee nummers.
- Minstens twee publicaties in een wetenschappelijk tijdschrift.
- Doorstart atlasproject pissebedden.
- Opstarten project Leuke vliegen.
- 1000-soortendag Roerdalen.
- Publicatie verspreidingsatlas wantsen III.
- PDF-publicatie Gasten van bijenhôtels.
- Publicatie Europese atlas libellen.

BUREAU

In 2013 waren negen personen werkzaam bij Bureau EIS, in totaal 6,34 fte (36 uur).

- André van Loon (0,55 fte) - in dienst Naturalis
- Roy Kleukers (0,89 fte) - in dienst Naturalis
- Menno Reemer (0,67 fte) - in dienst stichting EIS
- Vincent Kalkman (0,78 fte) - in dienst stichting EIS
- John Smit (1 fte) - in dienst stichting EIS
- Bram Koese (0,89 fte) - in dienst stichting EIS
- Ed Colijn (0,67 fte) - in dienst stichting EIS
- Jinze Noordijk (0,67fte) - in dienst stichting EIS
- Annemarie Kroon (0,22 fte) - in dienst stichting EIS

David Tempelman werkte voor één dag per week aan een Entomologische Tabel kokerjuffers. Hierover werden afspraken gemaakt met zijn werkgever Grontmij. Theodoor Heijerman werkte via een detacheringsconstructie vanuit de WUR aan een aantal keverprojecten bij EIS.

BESTUUR

Bart van Tooren (voorzitter)
Matty Berg (secretaris)
Peter van Helsdingen (penningmeester)
Gert van Ee (lid)
Matthijs Courbois (lid)

WERKGROEPEN

- In 2013 waren er 54 werkgroepen actief (zie het overzicht achteraan dit jaarverslag). In totaal zijn zo'n 1400 personen in EIS-verband bezig met de studie van ongewervelde dieren.
- De werkgroepen verzorgden ook in 2013 weer vele excursies, lezingen en publicaties.
- De werkgroepen verzorgen in toenemende mate de validatie van foto's in het Nederlands Soortenregister en waarnemingen in Waarneming.nl en Telmee.nl.

NATURALIS

Naturalis ondersteunt stichting EIS-Nederland met 1,3 fte en werkplekken. Hiervoor verleent het bureau diensten op het gebied van de fauna van Nederland. Dit is vastgelegd in een convenant.

- Gezamenlijke uitgave Nederlandse Faunistische Mededelingen, Entomologische Tabellen en boekenserie Natuur van Nederland.
- Participatie in het Naturalis-programma Natuur van Nederland.
- Verantwoordelijkheid inhoudelijk beheer van Nederlands Soortenregister.
- Betrokkenheid bij DNA barcoding, Natuurwidget en Dierenzoeker.
- Hulp bij het beantwoorden van vragen van bezoekers van Naturalis, bijvoorbeeld via het Natuur Informatie Centrum.
- Leveren databestanden voor onderzoekers van Naturalis.
- Presentaties voor het Naturalis-publiek (zoals Science Talks en Museum Jeugd Universiteit).

Bram Koese geeft een Science Talk over rivierkreeften. Foto Astrid Kromhout.

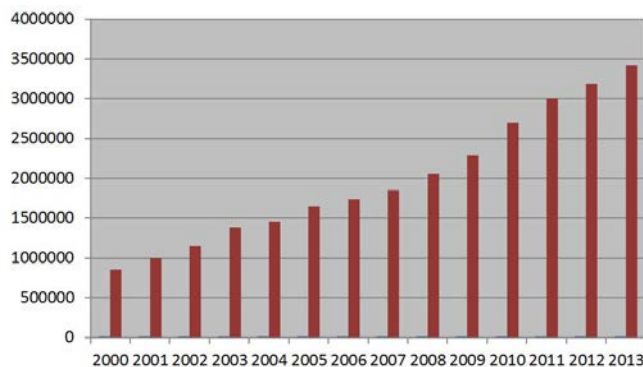
SAMENWERKING

Stichting VeldOnderzoek Flora en Fauna (VOFF) is de koepel van Particuliere Gegevensbeherende Organisaties (PGO's). Naast EIS zijn vertegenwoordigd: Anemoon, BLWG-KNNV, FLORON, NMV, RAVON, SOVON, Tinea, De Vlinderstichting en Zoogdiervereniging. Soortenbescherming Nederland brengt instellingen samen die actief aan soortenbescherming doen. Naast de meeste PGO's is ook Vogelbescherming lid.

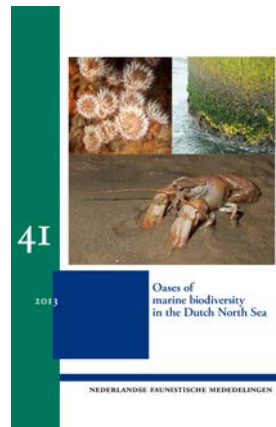
- EIS participeert samen met de andere PGO's en de Gegevensautoriteit Natuur in de Nationale Database Flora en Fauna (NDFD).
- EIS maakt onderdeel uit van het dagelijks bestuur van de VOFF, waar de zes grotere PGO's in vertegenwoordigd zijn.
- EIS participeert in gezamenlijke projecten, zoals Groen en Doen en Signaleringsproject Exoten.
- EIS werkt in het onderzoek aan ongewervelde dieren verder samen met een grote hoeveelheid organisaties. Enkele voorbeelden: Alterra, Ecologica, Grontmij, Kenniscentrum Dierplagen, Landschapsbeheer Friesland, Nederlandse Entomologische Vereniging, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Natuurhistorisch Genootschap, Waarneming.nl.

OPBOUW BESTANDEN

In 2013 groeiden de EIS-bestanden met ruim 250.000 records, met name door de libellen en sprinkhanen. In totaal bevatten de EIS-bestanden nu ruim 3,4 miljoen gegevens.

De EIS-gegevens van beleidsrelevante soorten zijn opgenomen in de Nationale Database Flora en Fauna. EIS heeft hier de validatie van de sprinkhanen, libellen en ongewervelden van de Habitatrichtlijn georganiseerd.

REGULIERE PUBLICATIES

- Een van de hoogtepunten voor EIS was de publicatie van De Nederlandse goudhaantjes (auteur Jaap Winkelman) in de serie Entomologische Tabellen. De serie wordt uitgegeven samen met de Nederlandse Entomologische Vereniging en Naturalis. Voor ET zijn delen in voorbereiding over loopkevers, springstaartgenera, sprinkhanen, schietmotten en graafwespen.
- Van Nederlandse Faunistische Mededelingen werden twee reguliere nummers uitgegeven: nummer 39 (98 p., juli) en 40 (41 p., december). Nummer 41 betrof een special over mariene biodiversiteit op harde substraten. Op 17 januari 2013 had EIS 280 betalende donateurs. Dit is een lichte stijging t.o.v. 2012. NFM wordt gezamenlijk uitgegeven met Naturalis.
- Erik van Nieukerken is teruggetreden als redacteur van NFM. Menno Reemer trad toe tot de redactie.
- Er verschenen geen delen in de serie Verspreidingsatlassen.
- EIS-nieuwsbrief 57 (16 p., juli) en 58 (16 p., december). Oplage 1265.
- De digitale nieuwsbrief Tentakel verscheen in 2013 vijf maal.

OVERIGE PUBLICATIES

- In 2013 werden vijf EIS-rapporten afgerond.
- Entomologische themanummers, *Ongewervelden en natuurbeheer* (De Levende Natuur) en *Entomologisch onderzoek in de Meinweg* (Natuurhistorisch Maandblad).
- *Nachtvlinders belicht*, van de Vlinderstichting en de werkgroep Vlinderfaunistiek en *Jaaroverzicht Natuur 2012* van Naturalis, PGO's en CBS.
- EIS-medewerkers waren betrokken bij wetenschappelijke artikelen in o.m. Ecology Letters, PLOSone, Biodiversity Conservation en Zookeys.
- Achteraan dit jaarverslag is een selectie van EIS-publicaties in 2013 opgenomen. Zie ook www.eis-nederland.nl/publicaties.

NEDERLANDS SOORTENREGISTER

- Ruim 7700 soorten van foto voorzien, in totaal 38.000 door specialisten gevalideerde foto's.
- Het Nederlands Soortenregister fungeert als landelijke standaard voor PESI, NLBIF, NDDF en EOL.
- In 2013 werden de naamlijsten van een groot aantal groepen bijgewerkt, deels op basis van onderzoek voor het boek De Nederlandse biodiversiteit.

ZICHTBAARHEID

- In de discussies rondom het meerjarenplan werd duidelijk dat er behoefte is aan het zichtbaarder maken van EIS. Hiervoor zijn in 2013 onderstaande zaken in gang gezet.
- De naam werd van het weinigzeggende EIS-Nederland veranderd in EIS Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden.
- Maria Schilder ontwierp een nieuw logo, dat werd verwerkt in nieuw briefpapier, visitekaartjes, flyers, posters etc.
- Facebook-pagina: www.facebook.com/EIS.Kenniscentrum.Insecten

BIJEENKOMSTEN

- De EIS-dag vond plaats op 19 januari te Naturalis in Leiden. Thema: *Insecten, hoe kom je er vanaf?* Deelnemers: ca. 70.
- John Smit gaf op 13 maart een presentatie over het vliegend hert in Swansea, tijdens de *Terrestrial Natura 2000 monitoring workshop - nature, pictures and people*.
- EIS was mede-organisator van het Staatsbosbeheer-symposium *Heidebeheer in de 20ste eeuw* op de prachtige locatie Radio Kootwijk. De bijeenkomst was met 300 deelnemers druk bezocht.
- De 1000-soortendag vond plaats in het prachtige Roerdal. Deze dagen zijn altijd zeer geschikt om eens kennis te maken met een nieuwe groep dieren of planten, maar zeker ook om andere gepassioneerde natuurliefhebbers te ontmoeten. De samenwerking met het Natuurhistorisch Genootschap, Staatsbosbeheer en Waarneming.nl beviel weer goed. In totaal werden ruim 1500 soorten gevonden, waaronder vele bijzondere soorten en zelfs een nieuwe spin voor ons land.

Een grote opkomst tijdens het symposium Heidebeheer in Radio Kootwijk. Foto Marijn Nijssen.

GROEN EN DOEN

Groen en Doen is een programma van het Ministerie van Economische Zaken om vrijwilligerswerk op het gebied van natuur- en landschapsbeheer en 'groen in de stad' te ontwikkelen en te stimuleren. Het ministerie heeft in 2012 en in 2013 twee miljoen euro vrijgemaakt voor dit project. Een tweede tranche is hierna opgestart. De beschikbare middelen zijn verdeeld over twee sporen: een spoor loopt via de zes landelijke groene vrijwilligersorganisaties. Deze zes landelijke organisaties werken nauw samen met elkaar, maar ook met vele lokale vrijwilligersorganisaties. Het tweede spoor loopt via GreenWish naar projecten van lokale groene initiatieven. De plannen van zes landelijke groene vrijwilligersorganisaties, waaronder de VOFF, richten zich voor een belangrijk deel op het verzorgen van opleidingen en cursussen voor vrijwilligers die actief zijn in natuur- en landschapsbeheer. EIS werkte mee aan enkele mooie projecten:

- *Groen Doen en Groen Tellen:* ontwikkelen van een opleiding voor monitoring en beheer van de natuur in eigen leefomgeving. Dit betrof een opleiding voor sprinkhaneninventariseerders in Flevoland, begeleiding van een insectenonderzoek door vrijwilligers in de Noardlike Fryske Walden (Friesland), en werd informatie verzameld voor vrijwillig natuurbeheer ten behoeve van de bijzondere entomofauna van het Miljoenenlijntje (Limburg).
- *Meer kleur in de tuin:* met aandacht voor een natuurvriendelijke tuin in de media. Hiervoor werden natuurberichten geschreven en Vroege Vogeluitzendingen verzorgd.
- Bijdragen aan een website voor jaarrondtuintellingen.

Workshop Heidebeheer op de Strabrechtse Heide voor vrijwilligers van IVN Limburg en Noord-Brabant en georganiseerd door EIS Kenniscentrum Insecten, Staatsbosbeheer, De Vlinderstichting en IVN Roermond. Foto Jinze Noordijk.

OVERIGE PROJECTEN

- Het inventarisatieproject sprinkhanen wordt door EIS uitgevoerd in samenwerking met Waarneming.nl. Vanwege het slechte weer in 2012 is besloten om de inventarisaties ook in 2013 voort te zetten. De publicatie van de atlas is voorzien in 2014.
- EIS heeft advies gegeven voor de *De Ring* van theatergroep Hotel Modern en het Nederlands Blazersensemble. In deze bijzondere voorstelling spelen insecten en andere kleine beestjes de hoofdrol.
- Diverse EIS-medewerkers waren betrokken bij de RDN-cursus *Praktisch natuurbeheer voor levensgemeenschappen*. Dit project werd samen met de andere PGO's opgezet.
- EIS droeg bij aan diverse educatieve projecten, zoals Erik of het klein insectenboek, Natuurwidget, Dierenzoeker, Natuurbericht en Tuinreservaten.

OPDRACHTEN

- EIS voerde, samen met het KAD, een risico-analyse uit voor zwarte weduwen.
- Samen met andere PGO's werd het Signaleringsproject Exoten uitgevoerd. Opdrachtgever Nederlandse Voedsel en Warenautoriteit.
- Samen met Alterra werd een vervolgonderzoek gedaan naar natuurlijke bestuivers in appel- en perenboomgaarden. Opdrachtgever: ministerie van Economische Zaken.
- EIS doet in toenemende mate projecten met wilde bijen, met name in het westen van het land. Dit varieert van korte inventarisatieopdrachten tot advies over bijvriendelijke inrichting van terreinen. Opdrachtgevers: provincie Zuid-Holland en gemeentes.
- Voor het NEM/Verspreidingsonderzoek werd het voorkomen van beleidsrelevante ongewervelden in kaart gebracht: libellen (met Vlinderstichting), vliegend hert, waterkevers, sprinkhanen en kokerjuffers (met Grontmij). Opdrachtgever: Gegevensautoriteit Natuur/Ministerie van Economische Zaken.
- In 2013 deed EIS vervolgonderzoek naar de boktor *Monochamus*, in verband met de mogelijke schade door het dennenhoutaaltje. Opdrachtgever: NWWA.
- In het kader van SNL-monitoring werd de Veluwezoom onderzocht, samen met de Vlinderstichting. Opdrachtgever Natuurmonumenten.

PUBLICITEIT

- Een persbericht van Vroege Vogels over 18 nieuw gemelde soorten in Nederlandse Faunistische Mededelingen kreeg veel in aandacht in de landelijke kranten en op de radio.
- De bijzondere ontdekking van de zebraspringstaart kreeg veel belangstelling.
- EIS was betrokken bij de jubileumuitzending 35 jaar Vroege Vogels Radio op 30 juni.
- Andere items die goed opgepikt werden: heidebeheer, vliegend hert, spinnen, bestuivers, project leuke vliegen, 1000-soortendag, aas- en doodhoutkevers en rivierkreeften.
- EIS verzorgde 20 bijdragen aan Natuurbericht.nl.
- Veel van deze items zijn in te zien via www.eis-nederland.nl/indepers.

Het onderzoek op de 1000-soortendag in het Roerdal. Foto Laetitia Martina.

BESCHERMING

- EIS is actief lid van Soortenbescherming Nederland.
- EIS voert jaarlijks verspreidingsonderzoek uit aan beleidsrelevante soorten, in het kader van de (inter-)nationale verplichtingen van Nederland. Dit draagt ook bij aan de bescherming van deze soorten.
- EIS participeerde in enkele VOFF-projecten met beheerinslag, met name OBN-projecten.

FINANCIËN

Na een financieel minder jaar in 2012 zijn in 2013 de inkomsten weer gezond. Een uitgebreidere bespreking van de financiën van stichting EIS-Nederland wordt door de penningmeester in de jaarrekening gepresenteerd. De jaarrekening is als bijlage bij dit jaarverslag te beschouwen.

CONCLUSIE

De doelstellingen voor 2013 werden grotendeels gehaald. De reguliere bureautaken en opdrachten werden naar tevredenheid afgerond. Er is structureel aandacht besteed aan acquisitie en publiciteit. De nieuwe naam van de organisatie zorgt voor een betere zichtbaarheid bij de pers en het grote publiek.

Enkele zaken die niet gerealiseerd zijn.

- Het is niet gelukt om het pissebeddenproject van de grond te tillen. Dit zal in 2014 verder worden opgepakt.
- De verspreidingsatlas wantsen III, Europese atlas libellen en Gasten van bijenhotels schoven ook door naar 2014.

SELECTIE EIS-PUBLICATIES

[voor een compleet overzicht zie www.eis-nederland.nl]

- Aguirre-Gutiérrez, J., L.G. Carvalheiro, C. Polce, E.E. van Loon, N. Raes, M. Reemer, J.C. Biesmeijer 2013. Fit-for-purpose: Species distribution model performance depends on evaluation criteria - Dutch hoverflies as a case study. – PLoS ONE 8 (5).
- Carvalheiro, L.G., W.E. Kunin, P. Keil, J. Aguirre-Gutierrez, W.N. Ellis, R. Fox, Q. Groom, S. Hennekens, W. Van Landuyt, D. Maes, F. Van de Meutter, D. Michez, P. Rasmont, B. Odé, S.G. Potts, M. Reemer, S.P.M. Roberts, J. Schaminée, M.F. Wallis de Vries & J.C. Biesmeijer 2013. Species richness declines and biotic homogenisation have slowed down for NW-European pollinators and plants. – Ecology Letters 16: 870-878.
- Delft, J. van, E. Colijn., G.-J. van Duinen, H. Huitema, H. van Kleef, R. Koelman, R. Lenders, R. Leuven, J. Noordijk, B. Odé, H. Sierdsema, J.T. Smit, E. van Uchelen, G. van der Velde, K. Veling, J. Vogels & S. Vreugdenhil 2013. Handleiding Praktisch natuurbeheer voor levensgemeenschappen. – RAVON, EIS-Nederland, FLORON, afdeling Milieukunde Radboud Universiteit, Sovon, Stichting Bargerveen, De Vlinderstichting, Zoogdiervereniging.
- Ellis, W., D. Groenendijk, M. Groenendijk, T. Huigens, M. Jansen, J. van der Meulen, E. van Nieukerken & R. de Vos 2013. Nachtvinders belicht. Dynamisch, belangrijk, bedreigd. – De Vlinderstichting en EIS-Werkgroep Vlinderfaunistiek.
- Heijerman, Th., J. Noordijk & J.T. Smit 2013. Vierde onderzoek naar het voorkomen van *Monochamus galloprovincialis* in Nederland. – EIS-Nederland, Leiden.
- Koese, B. & J. Vos 2013. Graafactiviteiten van de de rode Amerikaanse rivierkreeft (*Procambarus clarkii*). Overzicht van de omvang in het beheergebied van het Hoogheemraadschap van Delfland en het Hoogheemraadschap van Rijnland. – EIS-Nederland, Leiden.
- Lange, H.J. de, G.J. Maas, B. Makaske, M. Nijssen, J. Noordijk, S. van Rooij & C.C. Vos 2013. Fauna in het rivierengebied - Knelpunten en mogelijkheden voor herstel van terres-trische en amfibische fauna. – Rapportnummer 2013/OBN175-RI. Directie Agro-kennis, Ministerie van Economische Zaken.
- Noordijk, J., J. Vos & B. Schoelitsz 2013. Risicobeoordeling van zwarte weduwen en verwante spinnensoorten. – EIS-Nederland, Leiden & KAD Wageningen.
- Noordijk, J., B.F. van Tooren, T.J. Verstrael & H.L. Schimmel-ten Kate (red.) 2013. Themanummer: Ongewervelden en natuurbeheer. – De Levende Natuur 114: 166-240.

- Reemer, M. & T.M.J. Peeters 2013. Bijen in het centrale stuifzandgedeelte van de Loonse en Drunense Duinen. – EIS-Nederland, Leiden.
- Reemer, M. & A. Vliegthart 2013. SNL-monitoring in Nationaal Park Veluwezoom: dagvlinders, libellen en sprinkhanen. – EIS-Nederland, Leiden & De Vlinderstichting, Wageningen.
- Smit, J.T. 2013. Veldtabel blaaskopvliegen van Nederland (Diptera: Conopidae). – EIS-Nederland, Leiden. [pdf]
- Smit, J.T. 2013. Veldtabel wolzwevers van Nederland (Diptera: Bombyliidae & Mythicomyiidae). – EIS-Nederland, Leiden. [pdf]
- Smit, J.T., B. Reijnen & F. Stokvis 2013. Half of the European fruit fly species barcoded (Diptera: Tephritidae); a feasibility test for molecular identification. – Zookeys 5891: 1-27.
- Smits, J. & J. Noordijk 2013. Heidebeheer, moderne methoden in een eeuwenoud landschap. – KNNV Uitgeverij, Zeist.
- Strien, A.J. van, T. Termaat, V.J. Kalkman, M. Prins, G. De Knijf, A.-L. Gourmand, X. Houard, B. Nelson, C. Plate, S. Prentice, E. Regan, D. Smallshire, C. Vanappelghem & W. Vanreuse 2013. Occupancy modelling as a new approach to assess supranational trends using opportunistic data: a pilot study for the damselfly *Calopteryx splendens*. – Biodiversity Conservation, DOI: 10.1007/s10531-013-0436-1
- Wal, J.E.M. van der, M. Dorenbosch, A.K. Immers, C. Vidal Forteza, J.J.M. Geurts, E.T.H.M. Peeters, B. Koese & E.S. Bakker 2013. – Invasive crayfish threaten the development of submerged macrophytes in lake restoration. – PLoS ONE 8 (10): 1-11.
- Wallis de Vries, M.F., J. Noordijk, H. Sierdsema, R. Zollinger, J.T. Smit & M. Nijssen 2013. Begrazing in Brabantse heidegebieden - Effecten op de fauna. – De Vlinderstichting, Wageningen / EIS-Nederland, Leiden / SOVON Vogelonderzoek, Stichting RAVON en Stichting Bargerveen, Nijmegen.
- Wallis de Vries, M., J. Noordijk, J. Smit, H. Sierdsema, R. Zollinger, J. van Delft & M. Nijssen 2013. Slim begrazen voor de heidefauna! – Vakblad Natuur Bos Landschap, november 2013: 4-7.
- Winkelman, J. 2013. De Nederlandse goudhaantjes (Chryomelidae: Chrysomelinae). – Entomologische Tabellen 7: 1-90.

EIS-WERKGROEPEN IN 2013

Kees van Achterberg
Berend Aukema
Matty Berg
Paul Beuk
Kees den Bieman
Jaap Bouwman
Ben Brugge
Rykel de Bruyne & Sylvia van Leeuwen
Ed Colijn
Jan Cuppen
Bas Drost
Kees Gielis
Theodoor Heijerman
Peter van Helsdingen
Jeroen Hoffer
Hans Huijbregts
Maurice Jansen
Wim Klein
Roy Kleukers
Bram Koese
Sjaak Koster
Maartje Liefjting
André van Loon
Ad Mol
Henk Moller Pillot
Erik van Nieukerken
Hans Nieuwenhuijsen
Jinze Noordijk
Theo Peeters
Henk Pijpers
Dirk Platvoet
Marc Pollet
Joop Prijs
Jeroen de Rond
Hans Roskam
Liekele Sijstermans
Harry Smit
Jan Smit
John Smit
Martin Soesbergen
Wouter van Steenis & Aat Barendregt
David Tempelman & Koen Lock
Dré Teunissen
Hans Turin
Mark van Veen
Gerard van der Velde
Bernhard van Vondel
Oscar Vorst
Rob de Vos
Jaap Winkelman
Theo Zeegers
Jan Willem van Zuijlen
Kees Zwakhals

Schildwespen
Wantsen
Bodemfauna
Fruitvliegjes e.a.
Spoorcicaden
Libellen
Wapenvliegen
Weekdieren
Aaskevers
Lieveheersbeestjes
Ruighaarkevers
Vedermotten
Snuittorren
Spinnen
Pseudoscorpionen
Bromvliegen
Vlinders van schorren
Graafwespen
Sprinkhanen e.a.
Steenvliegen
Momphidae e.a.
Netvleugeligen
Mieren
Haften, Bladwespen
Dansmuggen
Micropterigidae e.a.
Spinnendoders
Hooiwagens
Bijen e.a.
Bladsprietkevers
Vlokreeften
Slankpootvliegen
Echte vliegen
Goudwespen
Plantengallen
Dambordvliegen
Watermijten
Plooiwleugelwespen
Waaiertjes, boorvliegen
Kieuwpootkreeften
Zweefvliegen
Kokerjuffers
Boktorren
Loopkevers
Roofvliegen e.a.
Platwormen e.a.
Watertreders
Kortschildkevers
Vlinderfaunistiek
Bladkevers
Dazen e.a.
Grasvliegen
Sluipwespen

EIS Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden

EIS is het kenniscentrum voor insecten en andere ongewervelden. De basis van de organisatie bestaat uit ruim 50 werkgroepen, die ieder een bepaalde diergroep bestuderen: van snuitkevers tot dansmuggen en van bijen tot hooiwagens. Samen bezitten zij een unieke expertise op het gebied van de Nederlandse ongewervelden.

De vrijwilligers worden ondersteund door een professioneel bureau van negen personen. Het bureau is gevestigd te Naturalis. Hier worden centraal waarnemingen vastgelegd in databanken en publicaties verzorgd: EIS-Nieuwsbrief, verspreidingsatlassen, Nederlandse Faunistische Mededelingen, Entomologische Tabellen en Natuur van Nederland (voorheen Nederlandse Fauna).

EIS-Nederland werkt nauw samen met Naturalis in het kader van het programma Natuur van Nederland. Daarnaast wordt samengewerkt met diverse andere organisaties in het veld van natuurstudie en natuurbescherming en is EIS een van de PGO's in de Stichting VeldOnderzoek Flora en Fauna (VOFF) en Soortenbescherming Nederland.

Voor een breed scala aan organisaties worden opdrachten uitgevoerd met betrekking tot beheer, bescherming en faunistiek van ongewervelden.

Wie meer wil weten kan via de volgende wegen contact opnemen:

EIS-Nederland
Postbus 9517
2300 RA Leiden
071-5271023
eis@naturalis.nl
www.eis-nederland.nl
www.facebook.com/EIS.Kenniscentrum.Insecten

